

Cap a la Síntesi Estratègica

(document resum i exploratori 2)

La reducció compartida de les desigualtats
socials a la ciutat per fer una Barcelona més
Inclusiva

Secretaria Tècnica de l'Acord Ciutadà

Març 2017

I. TEMES CRÍTICS

Després d'una primera anàlisi dels temes crítics, així com dels estudis sobre la situació social de la ciutat i els seus entorns i tenint en compte el document de plantejament de l'Estratègia de Ciutat, formulem una primera hipòtesi sobre els temes crítics més importants que cal abordar per fer de Barcelona una ciutat més igualitària i inclusiva.

Els hem dividit en temes comuns a gairebé totes les ciutats de l'Europa Mediterrània i els més específics de Barcelona (això no vol dir que siguin singulars de la nostra ciutat, sinó que són menys comuns a les ciutats de la Mediterrània europea).

TEMES CRÍTICS D'ENTORN DE LES CIUTATS DE L'EUROPA MEDITERRÀNIA. Als que cal donar resposta amb objectius i projectes:

1. *Les desigualtats socials són el principal factor de la crisi social, d'inestabilitat econòmica i un dels elements determinants de la direcció que prendrà el canvi d'era.*
 - a. El binomi creixement econòmic /recessió inestable té la seva arrel en les desigualtats i creixement de la pobresa.
 - b. Hi ha una continuïtat de la crisi social que té dos aspectes: estructural i l'agreujament conjuntural donades les recessions econòmiques que la crisi estructural provoca.
2. Les desigualtats de renda es manifesten a les ciutats avançades, i en concret a Barcelona, en quatre dimensions clau que qüestionen el *dret a la ciutat* per a moltes persones i grups socials:
 - a. *Dualització social:* creixen poc els sectors de renda alta, augmenten molt els de renda baixa, disminueixen les rendes mitges.
 - b. *Polarització social:* els sectors més rics es fan més rics i els pobres més pobres.
 - c. *Expulsió de l'habitatge dels sectors més vulnerables:* en uns barris l'expulsió genera desertització de la funció residència (més allotjaments turístics, per exemple) i en d'altres gentrificació, substitució de sectors de baixa renda per renda més alta.

- d. *La dinàmica de la desigualtat incideix de manera asimètrica en les següents variables: gènere, edat, diversitats funcionals i origen geogràfic i cultural de la població.*
3. *La desigualtat social és multidimensional, no és només de renda. En la perspectiva de la societat del coneixement o societat xarxa hi ha tres desigualtats que emergeixen amb força: les desigualtats educatives, les culturals i les l'accés a les tecnologies (fractura digital).*
 4. *Les desigualtats agreugen els processos de vulnerabilitat i exclusió social. En especial, la polarització, la dualització social i l'expulsió, incideixen en l'ampliació de la vulnerabilitat i els processos d'exclusió, doncs cada cop posen en perill o sostrauen directament a més persones dels àmbits en que es considera adient participar: nivell de renda suficient, habitatge, ocupació, vincles socials, sanitat, ensenyament, benestar social.*
 5. *Existeix una correlació entre els barris més pobres i la feblesa del teixit associatiu en els mateixos que incideix en la capacitat d'una resposta resilient (manca de capital social).*
 6. *Les dinàmiques de desigualtat estan donant lloc a "nous" fenòmens socials: pobresa en les treballadores i treballadors assalariats, allunyament prolongat de l'ocupació, massiva exclusió de l'habitatge, el seu impacte en les desigualtats en la salut, en especial la dependència de l'esperança de vida de la situació social en que viuen les persones, i en les violències de gènere i familiar (infanto –juvenil i persones grans).*
 7. *La tendència a patir un trastorn mental com l'ansietat o la depressió en persones adultes augmenta en els anys de recessió i aprofundiment de la crisi social.*
 8. *Les persones en situació d'exclusió residencial incrementen molt a partir de la recessió de l'any 2008, i es manté en l'actualitat. A Barcelona es calcula que 12.904 persones viuen en aquesta situació.*
 9. *Hi ha una manca de capacitats dels i les joves per aconseguir una garantia d'ingressos que asseguri la seva autonomia i projectes de vida.*
 10. *Incerteses i turbulències que provoca la globalització d'allò social per l'instabilitat de les polítiques públiques: evolució de l'acord de la UE sobre refugiats, la dinàmica de les polítiques de restricció/expansió de les inversions públiques i socials, les evolucions polítiques en els governs dels*

països de la UE, i de la pròpia CE, així com en els països més influents en l'economia i societat i sostenibilitat global.

11. *Exigència de replantejar les polítiques públiques cap a la nova governança de xarxes o de coproducció, també a nivell de ciutats, consistents en l'articulació dels recursos públics i de la iniciativa social i privada, així com el compromís ciutadà i les dinàmiques comunitàries per a donar respostes resilents i sinèrgiques cap als desafiaments socials, i avançar i no retrocedir en drets socials.*

TEMES CRÍTIKS ESPECÍFICS DE BARCELONA

A Barcelona, com a qualsevol ciutat de l'Europa Mediterrània, la seva qüestió social està condicionada pels temes crítics abans assenyalats, però disposa de temes crítics que singularitzen, encara que no individualitzen, la seva situació social:

12. *A Barcelona s'està produint un important procés d'expulsió de les persones de baixa renda dels seus barris com a conseqüència de l'augment del preu de l'habitatge, per la intensa demanda de sòl, com a conseqüència dels processos de globalització de fluxos de capital i de persones que tenen lloc a la nostra ciutat. En d'altres ciutats el desafiament és la "guetització" o concentració massiva de la població en risc d'exclusió en determinats barris.*
13. *Barcelona disposa d'un ampli teixit d'entitats socials en el conjunt de la ciutat amb capacitat de col·laboració i compromís entre elles (federacions i en especial la Taula del Tercer Sector) i amb el govern municipal (en especial l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva) per incidir de manera sinèrgica i positiva en l'abordatge dels desafiaments socials.*
14. *La ciutat disposa històricament d'un dels ajuntaments europeus amb més incidència a la seva ciutat. A més, durant l'època de crisi social la inversió pública municipal ha crescut a la ciutat i en especial la despesa social, per fer front als desafiaments socials.*
15. *Augment permanent de les persones grans (envelliment) i molt grans a la ciutat (sobreenvel·liment), com a conseqüència, entre d'altres factors, de l'aturada d'arribada de persones immigrades i el retorn de part de les mateixes als seus llocs d'origen, que impliquen un important creixement dels índex d'envelliment i sobreenvel·liment. Les persones grans*

representen el gran gruix de persones amb discapacitat. *Les persones amb discapacitat representen el 8,4 % de la població.*

16. *L'atur es manté per sobre del 50% de l'atur existent l'any 2007, any anterior a l'inici de la recessió a Barcelona.* Els sectors més afectats són els i les joves, les dones, els majors de 50 anys i les persones amb discapacitats.
17. *Important presència de l'economia social (entre el 7 i el 10% del PIB) amb capacitat de generar feines estables, remuneracions adequades i millor accessibilitat al mercat de treball per tots els sectors socials.*
18. Han emergit i emergeixen, *importants moviments socials de defensa de drets socials*, que impacten en la recuperació de la ciutat i els seus espais públics i comuns per la ciutadania com element essencial per garantir el dret a la ciutat.
19. *La reacció social segregadora sobre persones immigrants, refugiades i el col·lectiu LGTBI*, en termes comparatius amb d'altres ciutats és baixa, però existeix i és important i es reflexa amb la baixa representativitat d'aquests sectors als sistemes de representació i participació de la ciutadania; cal estar vigilants perquè no augmenti.
20. Increment de la *complexitat i transversalitat de la demanda social que contrasta amb l'augment i la fragmentació dels ajuts i serveis* que desborda l'actuació dels centres i serveis municipals, en especial els centres socials i d'assistència sanitària de la ciutat.
21. Existeix una *correlació entre conflictivitat veïnal i percepció d'inseguretat ciutadana*, que renova un cop més la prioritat de l'actuació preventiva, de convivència i el treball en xarxa i comunitari.

II. OBJECTIUS ESTRATÈGICS GENERALS I MES COMUNS I AMB MES IMPACTE EN LA REDUCCIÓ DE LES DESIGUALTATS SOCIALS QUE ES PLANTEJEN PER FER UNA BARCELONA MES INCLUSIVA

Donada la perspectiva de de la Estratègia de Ciutat de Reducció de Desigualtats i la Inclusió Social, entesa com estratègia marc, es considera que tots els plans i programes de l'Ajuntament i les entitats socials corresponen a les entitats i departaments municipals el seu impuls i seguiment així com la seva avaluació. L'Estratègia de ciutat, basant-se en ells, pretén identificar els objectius amb més impacte i més transversals i compartits en una estratègia de reducció de les desigualtats per fer una Barcelona més inclusiva.

Una vegada definits els objectius generals es definirà tant els subobjectius, projectes i accions més importants que s'estan portant o es portaran a terme a la ciutat.

De la coincidència de projectes i accions en objectius i subobjectius s'identificaran els nous projectes estructurants o tractors de l'Acord que seran gestionats en coproducció/xarxa.

Una primera proposta d'objectius generals és la següent:

1. *Eliminar l'exclusió residencial tant sota la forma de desnonaments com per la inaccessibilitat d'amplis sectors socials al dret a l'habitatge, garantint l'accés als subministraments bàsics en un model de ciutat sostenible energèticament.*
2. *Millorar i dignificar els barris, lluitant contra l'expulsió residencial de la població de renda baixa dels seus habitatges i amb l'enfortiment de: el teixit associatiu, la cohesió, la convivència, el capital social, la connectivitat i la creació dels elements de centralitat en els barris més vulnerables.*
3. *Garantir la cobertura de les necessitats fonamentals per una vida digna, autònoma i saludable de totes les persones, en la perspectiva dels drets socials i de l'apoderament personal i grupal, en especial de les persones vulnerables i en risc d'exclusió.*
4. *Assegurar l'accessibilitat a tots els serveis de la ciutat, mitjançant: la mobilitat fàcil i sostenible en condicions d'igualtat a totes les persones per tota la ciutat, l'aplicació dels entorns digitals a les situacions d'aïllament, vulnerabilitat social i de salut, la implementació progressiva de models de fiscalitat i tarificació social.*
5. *Fer front a totes les manifestacions de la desigualtat i pobresa tradicionals (renda baixa) i noves (educativa i cultural, vincles socials, digital, energètica) establint plans i programes integrals als sectors socials més afectats*

(feminització de la pobresa, persones sense llar, segregacions culturals i ètniques, exclusions per la procedència geogràfica, persones amb discapacitat, persones amb dependències o amb dificultats greus per gaudir de salut mental)

6. *Igualar les oportunitats en l'educació entre els barris i garantir una atenció socioeducativa de qualitat en la petita infància 0-6, i en especial 0-3, com factor decisiu en la prevenció de les desigualtats socials futures i instrument d'igualtat de gènere en l'accés al mercat de treball.*
7. *Assegurar el benestar social de les persones grans, l'apoderament de les seves vides i el seu protagonisme en el fer ciutat.*
8. *Donar més oportunitats per la igualtat en l'ocupació de qualitat prioritàriament a dones, joves i persones adultes a partir dels 45 anys i amb discapacitats. *Mantenir les capacitats laborals de les persones en atur de llarga durada.**
9. *Fer de Barcelona ciutat mundial de drets de ciutadania i dels valors de respecte, convivència i solidaritat: lluitar contra qualsevol tipus d'estigmatització i segregació social, i donar prioritat a la prevenció de la violència sobre les persones.*

El desplegament d'aquests objectius generals en objectius operatius, projectes i accions hauran de mostrar que aconsegueixen els següents criteris d'actuació clarament transversals:

- A. *Els criteris sobre justícia de gènere expressats en el Pla per la Justícia de Gènere (2016-2020).*
- B. *L'impuls de la governança democràtica i de xarxes: coproducció de serveis projectes/treball en xarxes, transversalitat, participació i compromís social de la ciutadania, desenvolupament comunitari.*
- C. *Dotació de valor econòmic i social al treball en relació a les cures, com política de sostenibilitat de la vida.*
- D. *Desenvolupament de l'economia social i solidària i en especial a la iniciativa social no lucrativa.*
- E. *Enfortiment del caràcter inclusiu de l'Ajuntament i els actors socials del Acord Ciutadà: qualitat de l'ocupació, clàusules socials, contractació d'entitats de l'economia social en la gestió externa dels serveis a les persones.*